



REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 17 . marta 2022.godine
Br. ref.:AGJ 1962/22

PRESUDA

u

slučaju br. KI49/20

Podnosilac

Shehide Muhadri

**Zahtev za ocenu ustavnosti presude Apelacioni sud Kosova Ac.br.
530/2016 od 10.decembra 2019. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela Shehide Muhadri, sa mestom boravišta u selu Muhadžer Babuš, opština Lipljan (u daljem tekstu: podnositeljka zahteva), koju zastupa Sabri Kryeziu, advokat iz Lipljana.

Osporena odluka

2. Podnositeljka zahteva osporava ustavnost presude Ac.br.530/2016 Apelacionog suda od 10. decembra 2019. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene presude kojom se navodno podnositeljki zahteva povređuju prava i slobode garantovana članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP), kao i povrede člana 2. stav 1, tačka a) Zakona protiv diskriminacije.

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavovima 1., i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilom 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Kosova (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 10. marta 2020. godine, podnositeljka zahteva je podnela zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 19. maja 2020. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Gresa Caka-Nimani za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bajram Ljatifi (predsedavajući), Safet Hoxha i Radomir Laban (članovi).
7. Dana 28. maja 2020. godine, Sud je obavestio podnositeljku zahteva i Apelacioni sud o registraciji zahteva.
8. Dana 17. maja 2021. godine, na osnovu stava 5. člana 114. [Sastav i mandat Ustavnog suda] Ustava i pravila 12 (Izbor predsednika i zamenika predsednika) Poslovnika o radu, sudija Gresa Caka-Nimani je izabrana za predsednicu Ustavnog suda. Na osnovu stava 4 pravila 12 Poslovnika o radu i odluke Suda utvrđeno je da će sudija Gresa Caka-Nimani preuzeti funkciju predsednice Suda nakon završetka mandata aktuelne predsednice Suda Arte Rama-Hajrizi, 25. juna 2021. godine.
9. Dana 25. maja 2021. godine, na osnovu tačke 1.1 stava 1. člana 9. (Prevremeni istek mandata) Zakona i pravila 7 (Ostavka na dužnost sudije) Poslovnika o radu, sudija Bekim Sejdiu je podneo ostavku na mesto sudije pred Ustavnim sudom.
10. Dana 8. juna 2021. godine, predsednica Suda, Arta Rama-Hajrizi, je odlukom GJR.KI49/20 imenovala sudiju Bajram Ljatifi, za sudiju izvestioca umesto

sudije Grese Caka Nimani, koja je 17. maja 2021. godine izabrana za predsednicu suda.

11. Istog dana, predsednica Suda, Arta Rama-Hajrizi, je odlukom broj KSH.KI 49/20 imenovala sudiju Gresa Caka Nimani za člana Veća za razmatranje umesto sudije Bajrama Ljatifića.
12. Dana 26. juna 2021. godine, na osnovu stava 4, pravila 12 Poslovnika o radu i odluke Suda KK-SP 71-2/21, sudija Gresa Caka-Nimani je preuzela dužnost predsednice Suda, dok je na osnovu tačke 1.1 stava 1, člana 8. (Istek mandata sudije) Zakona, predsednica Arta Rama-Hajrizi okončala mandat predsednice i sudije Ustavnog suda.
13. Dana 25. novembra 2021. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i zatražilo je dopunu izveštaja.
14. Dana 20. januara 2022. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

15. Na samom početku pregleda činjenica, Sud podseća da podnositeljka zahteva sudu podnosi zahtev po drugi put. Prvi zahtev, podnositeljka je podnela zajedno sa licima M.M., S.I., koji je Sud registrovao sa oznakom KI 145/18. U zahtevu KI 145/18, podnosioci zahteva su osporavali ustavnost presude Ac.br.530/2016, Apelacionog suda od 18. juna 2018. godine. U ovom slučaju, Sud je utvrdio povredu člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a, zbog nedostatka obrazložene sudske odluke, proglašavajući nevažeću osporenu presudu i vraćajući slučaj na ponovno razmatranje Apelacionom sudu. Ovaj slučaj je povezan sa presudom koju je Apelacioni sud doneo kao posledica presude Ustavnog suda u slučaju KI 145/18.
16. Imajući to u vidu, a i radi jasnijeg pregleda i razumevanja zahteva KI 49/20, Sud će u nastavku svoje odluke takođe predstaviti i činjenice iz zahteva KI 145/18, u kome je već odlučio.

Pregled činjenica u slučaju KI145/18

17. Zahtev o kojem je reč i u kome je Sud već odlučivao u slučaju KI 145/18 odnosio se na nepokretnosti, odnosno katastarske parcele br. 173, 636, 638 i 641, sve upisane u posedovnom listu br. 169 KZ Muhadžer Babuš, opština Lipljan. Nepokretnosti, o kojima je reč, su kupljene od opštine Lipljan, od nekoliko privatnih vlasnika (tokom '60-tih godina). Sredstva za njihovu kupovinu obezbedio je „Međunarodni fond za izbeglice Organizacije Ujedinjenih nacija“, sa sedištem u Ženevi, Švajcarska, u cilju nastanjanja i integracije izbeglica koji su došli iz Albanije 60-tih godina. Ove nepokretnosti su kasnije date na savesno korišćenje podnosiocima zahteva 1969. godine. Međutim, vlasništvo nad ovim nepokretnostima je, još od tog vremena, ostalo registrovano na ime opštine Lipljan.

18. Dana 25. februara 2009. godine, podnosioci zahteva su podneli tužbeni zahtev Opštinskom sudu u Lipljanu, kojim su tražili utvrđivanje svojine nad gore pomenutim nepokretnostima, sa tvrdnjom da su iste dobili zakonskom državinom od 1969. godine, od opštine Lipljan, na osnovu ugovora Vr.br.248/68, od 17. juna 1968. godine.
19. Dana 16. avgusta 2010. godine, Opštinski sud u Lipljanu je presudom C.br.48/2009, usvojio tužbu podnosilaca zahteva i utvrdio je da su isti dobili pravo svojine na osnovu zakonske državine nepokretnosti br. 173, 636, 638 i 641, sve upisane u posedovnom listu br. 169 KZ Muhadžer Babuš. Sud je ovom presudom obavezao tuženu, opštinu Lipljan, da podnosiocima zahteva prizna pravo svojine nad pomenutim nepokretnostima i da dozvoli njihovo registrovanje u vlasništvo podnosilaca zahteva, u registrima nepokretnosti u opštini Lipljan, katastarska zona Muhadžer Babuš.
20. Prvostepeni sud je u svojoj presudi obrazložio da: *“Na osnovu ovih činjenica, sud, u skladu sa odredbama iz člana 28. stav 4. Zakona o Osnovima svojinsko - pravnih odnosa dolazi do zaključka da su tužioci kao savesni držaoci dobili pravo na vlasništvo nad spornim nepokretnostima opisanim u tački I izreke istekom vremena od 20 godina kao držaoci sa savesnim korišćenjem, i uprkos činjenici da je ova nepokretna imovina upisana u knjigama Katastarskog operatora na ime tužene, pošto se članom 16. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o osnovama svojinsko - pravnih odnosa br. 29 proglašenog u Službenom listu SRJ br. 29/1996 kojom odredbom je izbrisan član 29 navedenog zakona koji je predviđao da nad stvarima u društvenoj svojini ne može da se dobije imovinsko pravo državinom, tako da nakon brisanja ove zakonske odredbe društvena svojina kao i ona privatna su ujednačene u pogledu dobijanja imovinskog prava državinom.”*
21. Neodređenog datuma, opština Lipljan je uložila žalbu Apelacionom sudu, zbog suštinskog kršenja odredaba parničnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.
22. Dana 14. novembra 2014. godine, Apelacioni sud je rešenjem Ac. br. 1855/12 poništio presudu prvostepenog suda i istu je vratio na ponovno suđenje i odlučivanje, sa obrazloženjem da: *“...pravna ocena prvostepenog suda da je na osnovu institucije održaja tužilačka strana dobila imovinsko pravo na osnovu člana 28 stav 4 ZOSPOJ, a u vezi sa članom 16 Zakona o Izmenama i dopunama ovog zakona, ne može biti održiva, iz razloga a i na osnovu odredaba Zakona o Udruženom radu, pravnih pravila građanskog prava i člana 29 ZOSPOJ pravo vlasništva nad društvenom svojinom ne može da se dobije na osnovu sticaja putem održajem.”*
23. Dana 11. novembra 2015. godine, Osnovni sud u Prištini-ogranak u Lipljanu je spojio dve tužbe, onu od strane podnosilaca zahteva i onu od strane nekoliko drugih tužilaca koji su takođe tražili utvrđivanje svojine gorepomenutih nepokretnosti, i sa samo jednim predmetom je odlučio da:

- 1) „odbije tužbeni zahtev podnosioca zahteva kojim su tražili utvrđivanje svojine nad katastarskim parcelama sa brojem 173, 636, 638 i 641, sve registrovane u KZ Muhadžer Babuš, u posedovnom listu sa brojem 169, uz obrazloženje da: *“Pošto u konkretnom slučaju tužioci Shehide Muhadri, Murat Muhadri i Sylë Ibrahimi iz sela Muhadžer Babuš nijednim dokazom do okončanja glavne rasprave nisu argumentovali način sticanja vlasništva nad nepokretnosti opisane u izreci ove presude, kao što propisuju gore navedene odredbe, iz ovog razloga sud je odbio tužbeni zahtev tužilaca kao neosnovan i odlučio je kao u tački I izreke ove presude.”*
 - 2) odbije tužbeni zahtev tužilaca A.L., M.L. i A.L., iz Muhadžer Babuš, koji su takođe tražili utvrđivanje svojine nad katastarskim parcelama sa brojem 173, 636, 638 i 641, sve registrovane u KZ Muhadžer Babuš, na osnovu kupoprodajnog ugovora iz 1966. godine, sa tvrdnjom da je njihov predak platio cenu na ime kapare od 1/3 ukupne cene u vezi nepokretnosti o kojoj je reč“.
24. Dana 29. decembra 2015 . godine, podnosioci zahteva su, protiv prvostepene presude, uložili žalbu Apelacionom sudu zbog suštinskog kršenja odredaba parničnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava. Podnosioci zahteva su posebno zatražili od pomenutog suda da se njihov slučaj tretira slično sa nekim istim slučajevima (nekih drugih porodica) koji su dobili pravo na vlasništvo putem sticaja održajem.
25. Dana 18. juna 2018. godine, Apelacioni sud je presudom Ac.br.530/2016, odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i potvrdio je presudu C.br.19/2015 Osnovnog suda u Prištini-ogranak u Lipljanu od 11. novembra 2015. godine, sa sledećim obrazloženjem:

“Za dobijane prava svojine na kumulativan način treba da se ispune dva zakonska, uslova: da postoji važeća osnova za dobijanje prava svojine (član 20 gore navedenog zakona), ali osim toga se pravo svojine dobija i upisom u javne knjige nekretnina ili na neki drugi način propisan zakonom (član 33. istog ovog zakona). Iz ovoga proizilazi da osim pravne osnove dobijanja prava svojine treba da postoji i pravni način dobijanja, a u ovom slučaju ne postoji iz činjenice što se nepokretnost još uvek evidentira kao društvena svojina na ime opštine Lipljan.

Drugostepeni sud prihvata ocenu prvostepenog suda, da na osnovu instituta sticaja putem održaja, prvi tužioci nisu mogli da dobiju pravo svojine nad spornom nepokretnošću iako je odredbom člana 16. Zakona o izmenama i dopunama ZOSPOJ „Službeni list SFRJ br. 29 / 26“, koji je stupio na snagu dana 05.07.1996. god., propisano da se briše član 29. ovog zakona, međutim ova odredba ne može da se primeni u ovoj konkretnoj pravnoj stvari nego eventualno ima mogućnosti da se primeni nakon stupanja na snagu ovog zakona, dok u stvari tužilaca ova odredba nije bila na snazi, dok vredi načelo da se u pravno – građanskim odnosima primenjuje zakon koji je bio na snazi u vremenu kada se stvorio pravno – građanski odnos. Po ovim odredbama, uzimajući kao osnovu i odredbe

Zakona o Udruženom radu, pravo svojine nad društvenom svojinom u nijednoj okolnosti se ne može steći na osnovu održajem. Iz razloga koji su predstavljeni, sud ocenjuje da prvi tužioci nisu ispunili nijedan od zakonskih uslova kako bi im se priznalo pravo svojine na osnovu sticaja putem održajem i to na osnovu člana 28. ZOSPOJ-a.“

26. Dana 9. avgusta 2018. godine, podnosioci zahteva su podneli predlog Državnom tužilaštvu za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu protiv presude Apelacionog suda od 18. juna 2018. godine, zbog pogrešne primene materijalnog prava.
27. Dana 27. avgusta 2018. godine, Kancelarija glavnog državnog tužioca je putem obaveštenja KMLC. br. 117/2018, obavestila podnosioc zahteva da nije našla dovoljno osnova da podnese zahtev za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu.
28. Dana 31. avgusta 2018. godine, podnosioci zahteva su Kancelariji glavnog državnog tužioca podneli zahtev za ponovno razmatranje predloga za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti pozivajući se na diskriminaciju odnosno neravnopravno postupanje.
29. Neodređenog datuma, Kancelariji glavnog državnog tužioca je razmotrila zahtev podnosioca zahteva i obrazložila je: *“...ponovo vas obaveštavamo da smo mi utvrdili da nemamo zakonskog osnova da podnesemo ovaj vanredni pravni lek jer se ovaj lek sa naše strane može podneti samo ako se povreda odnosi na teritorijalnu nadležnost, ako je prvostepeni sud doneo presudu bez održavanja glavnog ročišta a imao je obavezu da održi glavno ročište, ako je odlučio o zahtevu čije sporno pitanje je još uvek u toku, ili ako je, u suprotnosti sa zakonom, javnost isključena sa glavnog ročišta ili ako je povređeno materijalno pravo. U konkretnom slučaju na osnovu naših nalaza, ne stoji ni jedan od ovih uslova za podnošenje ovog vanrednog pravnog leka.”*
30. Dana 2. oktobra 2018. godine, podnositeljka zahteva zajedno sa licima M.M., S.I., podnela je zahtev sudu, koji je Sud registrovao sa oznakom KI 145/18.
31. Podnosioci zahteva su u zahtevu KI145/18 naveli, da presuda Ac.br. 530/2016 Apelacionog suda od 18. juna 2018. godine, povređuje njihova prava garantovana članovima 3. i 23 [Jednakost pred zakonom], članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje Ustava, kao i članom 6 [Pravo na pravično suđenje] EKLJP.
32. Konkretnije, podnosioci zahteva su kao glavni navod u vezi sa povredom Ustavnih prava naveli *„da su im prava povređena od strane redovnih sudova jer su u njihovom slučaju doneli odluke koje su se razlikovale u odnosu na druge identične slučajeve, Podnosioci zahteva su tvrdili da isti sud (aludirajući na bivši Opštinski sud u Lipljanu), je nekim porodicama priznao pravo vlasništva nad predmetnom imovinom na osnovu sticaja održajem, dok u njihovom slučaju sudovi nisu uzeli u obzir iste činjenične i pravne okolnosti“.*

33. Dana 19. jula 2019. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je preporučilo Sudu da zahtev KI145/18 proglasi prihvatljivim i da oceni sadržaj zahteva.
34. Istog dana Sud je doneo presudu, u kojoj je utvrdio da presuda Ac. br. 530/2016 Apelacionog suda od 18. juna 2018. godine, kojom je odbijena žalba podnosioca zahteva, nije ispoštovala ustavni standard obrazlaganja sudske odluke što je u suprotnosti sa članom 31. Ustava i članom 6.EKLJP, te je shodno tome Presudu Apelacionog suda, Ac. br. 530/2016 od 18. juna 2018. godine proglasio ništavnom, i vratio istu na ponovno odlučivanje, u skladu sa Presudom suda.
35. Konkretnije, Sud je u presudi KI 145/18 zaključio,

[...] 57. da navod podnosioca zahteva, o nejednakom tretiranju pred sudovima, koji je pokrenut pred redovnim sudovima, je bio suštinski i potkrepljen materijalnim dokazima koji je pokrenuo pitanja iz člana 24. Ustava, odnosno pitanje nejednakosti stranaka pred zakonom. Odgovarajuće rešavanje pomenutog navoda od strane redovnih sudova osnažilo bi uverenje podnosioca zahteva da su oni na odgovarajući način saslušani, u skladu sa zahtevima iz člana 31. Ustava i člana 6.1. Konvencije.

58. Da je Apelacioni sud rešavao suštinski navod podnosioca zahteva o nejednakom tretiranju od strane prvostepenog suda - bez obzira na odgovor koji bi se dao na ovaj navod (dakle, bez obzira na to da li bi ovaj navod bio prihvaćen kao opravdan ili bi bio odbijen kao neosnovan) tada bi bio ispunjen uslov "saslušane stranke" i odgovarajućeg sprovođenja pravde".

Pregled činjenica u slučaju KI49/20

36. Dana 10.decembra 2019. godine, Apelacioni sud je uzimajući u obzir presudu Ustavnog suda u slučaju KI 145/18, održao ponovno suđenje u predmetnom zahtevu, te je shodno tome doneo presudu Ac.br. 530/2016, u kojoj je žalbu podnositeljke zahteva odbio kao neosnovanu, dok je presudu Osnovnog suda u Prištini-ogranak u Lipljane-Opšti departman, C.br. 19/2015, dana 11.novembra 2015. godine, potvrdio u celosti.
37. U obrazloženju presude Ac.br. 530/2016, Apelacioni sud je u odvojenom delu presude, posebno tretirao podignuta pitanja i nalaze Ustavnog suda koje su za Sud predstavljale osnov za donošenje presude KI145/18 od 13. avgusta 2019. godine. Imajući to u vidu Apelacioni sud je zaključio:

„Ustavni sud je gore navedenom presudom samo utvrdio proceduralna kršenja izvršena od Apelacionog suda, međutim nije naveo neko obrazloženje a nije ni pružio neko rešenje u vezi sa materijalnim pravom koje se primenjuje i treba primeniti u takvim slučajevima kada se radi o zahtevima stranaka za dobijanje društvene svojine na osnovu sticaja održajem.

[...] presuda C.br. 164/2003, na kojoj su se tužioci pozvali kao odstupanje od ranije prakse, istina je da se radi o istim činjeničnim i pravnim okolnostima ali

se ne može smatrati da ove radnje predstavljaju izvor prava, odnosno drugačije odlučivanje od ovih odluka, ne znači da ima odstupanja od sudske prakse. Takve odluke nisu gradili sudsku praksu za pitanje sticaja svojine putem održajem društvene svojine, ovo pošto ove odluke nisu prešle sve sudske instance, odnosno nisu prešle u Vrhovnom sudu. U Vrhovni sud nisu prešle pošto tužioci su odredili najnižu vrednost spornog objekta, što je predstavilo zakonsku prepreku da ovaj sud tretira ove slučajeve.

Sudska praksa indirektno se predstavlja kao izvor prava u slučajevima kada više sudske instance, na jedan duži vremenski period u istim ili sličnim slučajevima, donose iste odluke. U slučaju tužilaca ali i u drugim slučajevima o kojima se radi o sticanju svojine putem održaja društvene svojine, do sada nema nijedne odluke Vrhovnog suda što je odlučeno u njegovu korist. Vrhovni sud se na jasan način izrazio da sticaj putem održaja se ne može dobijati pravo vlasništva društvene svojine dok o zakonskim izmenama koja su izvršena 1996. godine, rok održaja o društvenoj svojini počinje da teče samo posle stupanja na snagu izmena 1996 . godine. osim ovoga, Vrhovni sud Kosova je taj koji ima zakonsku nadležnost da određuje principijelne stavove, donosi pravna uputstva za jedinstvenu primenu zakona od sudova na teritoriju Kosova a ne sudovi nižih instanci .

U ovom slučaju, Apelacioni sud ocenjuje da do sada, ne samo u slučaju tužioca već i o drugim slučajevima kada se traži svojina na osnovu sticaja putem održaja društvene imovine, je izraženo mišljenje u odlukama Vrhovnog suda da nad društvenoj imovini se ne može sticati pravo svojine putem sticaja održaja. U tim okolnostima rezultuje da odlučivanje na ovaj način ne predstavlja izmenu pravnog stava ili odstupanja iz dosadašnje sudske prakse već poštovanje odluka više sudske instance i pravnih normi koje regulišu pitanje sticanje putem održaja društvene svojine“.

38. Pored toga Apelacioni sud se u presudi Ac.br. 530/2016 bavio i procenom žalbenih tvrdnji zastupnika podnosioca zahteva koji su se odnosili na pitanje sticanja prava putem održaja, pri čemu je i zaključio da:

„Za sticaj prava vlasništva na kumulativan način se moraju ispuniti dva zakonska uslova, da postoji osnov vredan za sticaj prava vlasništva (član 20 gore navedenog zakona), ali osim ovoga, pravo svojine se stiče i upisom u javnim knjigama nekretnina ili na drugi način određeno zakonom (član 33 istog zakona). iz ovoga proističe da osim pravnog osnova za sticaj vlasništva, mora da postoji i činjenica da se nekretnina još evidentira kao društvena svojina u ime Opštine Lipljana.

Drugostepeni sud prihvata procenu prvostepenog suda da na osnovu instituta putem sticaja održajem, prvi tužioci nisu mogli da stiču pravo svojine sporne nekretnine iako odredbom člana 16. Zakona o izmenu i dopuni ZOSPOJ-a, „Službeni List SFRJ-a br. 29/26“, koji je stupio na snagu dana 05.07.1996. godine, određeno je da se briše član 29 ovog zakona, međutim ova odredba se ne može primeniti u ovoj konkretnoj pravnoj stvari već eventualno je moguće da se primenjuje nakon stupanja na snagu ovog zakona, dok u stvari tužilaca, ova odredba nije bilo na snazi u vreme stvaranja građansko-pravnog odnosa.

Prema ovim odredbama, uzimajući u obzir odredbe Zakona udruženog rada, u slučaju tužilaca, u nijednoj okolnosti se ne može sticati pravo svojine u društvenoj svojini po osnovu sticaja održajem. Osim ovoga, tužioci su bili i svesni su o činjenici da je tužena nekretninu dala na korišćenje, dok je vlasnik ostala tužena kao što rezultuje iz izvođenih dokaza. Ovo je okolnost koja argumentuje činjenicu da u slučaju tužioca nedostaje savesnost u posedovanju, kao uslov za sticanje imovine po osnovi sticaja održajem, pošto su oni bili svesni da vlasnik nekretnine je tužena a oni imaju samo pravo korišćenja. Iz ovoga rezultuje da prvi tužioci nisu ispunili zakonske odredbe za dobijanje svojine na osnovu održaja ni prema predviđanim uslovima iz člana 28 ZOSPOJ-a.“

39. Dana 24. januara 2020. godine, podnosilac zahteva je podneo zahteva za zaštitu zakonitosti Državnom tužilaštvu protiv Presude Ac.br. 530/2016 Apelacionog suda od 10.decembra.2019. godine.
40. Dana 5.februara 2020. godine, Državno tužilaštvo je poslalo obaveštenje KMLC.br. 18/2020 zastupniku podnosioca zahteva, u kome stoji; „*Nakon razmatranja vašeg predloga i spisa predmeta, Kancelarija Glavnog Državnog Tužioca vas obaveštava da vaš predlog nije odobren jer u ovoj stvari nema dovoljnog pravnog osnova za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti prema članu 247. stav 247.1, tačka b) Zakona o parničnom postupku.*“

Navodi podnosilaca zahteva u slučaju KI49/20

41. Podnositeljka i u zahtevu KI49/20, jednim delom pokreće iste navode kao i u zahtevu KI 145/18. Konkretnije, podnositeljka zahteva tvrdili da je „*Ovakvim odlučivanjem prvostepenog suda i drugostepenog suda povređen Ustav Republike Kosovo i to Pravo na pravično i Nepristrasno Suđenje iz člana 31.1 i Jednakost pred Zakonom iz člana 24. Ustava i člana 6. Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima i člana 2. stav 1, tačka a) Zakona protiv diskriminacije, jer tužioci su po pripadnosti Aškalije – manjina, dok iz istog (identičnog) pravnog osnova – kao izbeglice Republike Albanije, istovremeno im je dato na korišćenje nepokretna imovina (kuća i zemlja) i iz istog suda im je priznato pravo svojine porodici F. I iz sela Muhadžer Babuš, iz istog osnova i iz istog suda im je priznato pravo svojine E. M, A. M, A. M, A. M, i F. D, svi iz sela Crni Breg, O. Lipljane, iz istog osnova i istog suda im je priznato pravo svojine i porodici Bresa iz sela Mala Gracka, O. Lipljane i iz identičnog osnova što se tiče faktičkog i pravnog stanja, pravosnažnom odlukom je priznato pravo svojine i tužilji Xh. H., iz sela Muhadžer Babuš, presude koje su priložene prethodnom zahtevu dostavljene Ustavnom sudu (slučaj br. KI 145/18 br. ref. AGJ1408/14 Priština, dana 13. avgusta 2019. godine) koje će biti priložene ovom zahtevu, stoga se postavlja pitanje, dali zakon i zakonske odredbe važe za sve isto, ili za neke se mora drugačije tumačiti a neke druge, drugačije“.*
42. S tim u vezi podnositeljka zahteva dodaje, da je i pored presude Ustavnog suda u slučaju KI 145/18, gde je zaključio da postoji kršenja ljudskih prava, garantovanih Ustavom, Apelacioni sud u ponovljenom postupku nije na valjan način adresirao glavne nalaze suda. Konkretnije Apelacioni sud nije odgovorio na nalaze Ustavnog suda vezano za „*odstupanja iz prethodne sudske prakse u*

vezi sa odlučivanjem u istim činjeničnim i pravnim okolnostima u sličnim slučajevima“.

43. Pored toga podnositeljka zahteva dodaje, da je ocena Apelacionog suda u presudi Ac.br. 530/2016, pogrešna i da je ona u suprotna sa zaključcima Ustavno suda iz presude KI 145/18, gde je Ustavni sud utvrdio „*da je isti sud (Apelacioni sud) u svojim prethodnim odlukama o identičnim slučajevima iz činjeničnog i pravnog stanja odlučio na drugačiji način, odnosno, priznajući pravo svojine tužiocima u tim sporovima“.*
44. Podnositeljka tvrdi da je Apelacioni sud u novoj presudi pogrešno ocenio da prethodne odluke ne predstavljaju sudsku praksu samo iz činjenice da nije odlučio i Vrhovni sud, a da jedna takva ocena pogrešna, iz činjenice jer te odluke su pravosnažne i pravosnažna odluka predstavlja sudsku praksu neovisno koja sudska instances ju je doneo i neovisno ako je ocenjena zakonitost od Vrhovnog suda ili ne, drugim rečima, Apelacioni sud je osporio ocenu Ustavnog suda, ocenjujući da li predstavljaju sudsku praksu ili ne citirane odluke od Ustavnog suda. apelacioni sud izgleda da je zbunio sudsku praksu sa pravnim mišljenjima koje daje Vrhovni sud.
45. Na kraju, podnositeljka zahteva se obraća sudu sa zahtevom da proglasi prihvatljivim zahtev i Utvrdi kršenja Ustava Republike Kosovo, i to Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje iz člana 31.1. i Jednakost pred Zakonom iz člana 24. Ustava u vezi sa članom 6. Evropske Konvencije za Ljudska Prava. Kao i da se odobri tužbeni zahtev kao osnovan i preinači presuda Osnovnog suda u Prištini – Ogranak u Lipljane C.br. 19/2015 od 11.11.2015. godine i Presuda Apelacionog suda u Prištini Ac.br. 530/2016 od 10.12.2019. godine, ili da se stvar vrati na ponovno odlučivanje.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Relevantne Ustavne odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 31

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

“1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

[...]“

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Član 6 **(Pravo na pravično suđenje)**

„Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde“.

Relevantne zakonske odredbe

ZAKONO OSNOVAMA SVOJINSKOPRAVNIH ODNOSA (u primeni od 8. februar 1980 do 26.juna 1996.godine)

„[...]“

“2. Sticanje prava svojine

Član 20

Pravo svojine stiče se po samom zakonu, na osnovu pravnog posla i nasleđivanjem. Pravo svojine stiče se i odlukom državnog organa, na način i pod uslovima određenim zakonom.

Član 28

Savestan i zakoniti držalac pokretne stvari, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem protekom tri godine.

Savestan i zakonit držalac nepokretne stvari, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem protekom deset godina.

Savestan držalac pokretne stvari, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem protekom deset godina.

Savestan držalac nepokretne stvari, na koju drugi ima pravo svojine, stiče pravo svojine na tu stvar održajem protekom 20 godina.

Naslednik postaje savestan držalac od trenutka otvaranja nasleđa i u slučaju kada je ostavilac bio nesavestan držalac, a naslednik to nije znao niti je mogao znati, a vreme za održaj počinje teći od trenutka otvaranja nasleđa.

Član 29

[Brisan]

Član 33

Na osnovu pravnog posla pravo svojine na nepokretnost stiče se upisom u javnu knjigu ili na drugi odgovarajući način određen zakonom.

Ocena prihvatljivosti zahteva

46. Sud prvo razmatra da li su ispunjeni uslovi prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.
47. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. . Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način,

„[...]”

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

48. Sud se takođe poziva na uslove prihvatljivosti, kao što su propisani u Zakonu. U tom smislu, Sud se prvo poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47 (Individualni zahtevi)

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48 (Tačnost podneska)

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49 (Rokovi)

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku [...]”.

49. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud prvo ističe da je podnositeljka zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu Ac.br.530/2016 Apelacionog suda od 10. decembra 2019. godine, nakon što je iscrpela sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnositeljka zahteva je takođe naglasila osnovna prava i slobode za koje navodi da su joj povređena, u skladu sa članom 48. Zakona i podnela je zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona i pravilu 39 (1) (c) Poslovnika.
50. Sud takođe utvrđuje da li zahtev podnositeljke ispunjava uslove prihvatljivosti propisane u stavu (1) pravila 39 (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Isti se ne može proglasiti neprihvatljivim na osnovu uslova propisanih u stavu (3) pravila 39 Poslovnika.
51. I na kraju, Sud ocenjuje da ovaj zahtev nije očigledno neosnovan, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika i shodno tome, treba da se proglasi prihvatljivim i razmotri njegov meritum.

Meritum zahteva

52. Sud prvo podseća da je on već jednom u slučaju KI145/18 odlučivao o istim navodima podnositeljke zahteva, pri čemu je našao povredu, i vratio slučaj Apelacionom sudu na ponovno suđenje. Apelacioni sud je u ponovljenom postupku, doneo novu presudu Ac.br.530/2016, za koju podnositeljka ponovo smatra da se njome povređuju prava garantovana članom 24. [Jednakost pred zakonom] i članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLjP, a koje ona isključivo dovodi u vezu sa neizvršenjem presude Ustavnog suda u slučaju KI145/18.
53. S tim u vezi podnositeljka zahteva tvrdi, *“da je i pored presude Ustavnog suda u slučaju KI 145/18, gde je zaključio da postoji kršenja ljudskih prava, garantovanih Ustavom, Apelacioni sud u ponovljenom postupku nije na valjan način adresirao glavne nalaze suda. Konkretnije Apelacioni sud nije odgovorio na nalaze Ustavnog suda vezano za “odstupanja iz prethodne sudske prakse u vezi sa odlučivanjem u istim činjeničnim i pravnim okolnostima u sličnim slučajevima”.*
54. Imajući to u vidu, Sud u konkretnom slučaju treba da navode podnositeljke zahteva sagleda u okolnostima nove presude Ac.br. 530/2016 Apelacionog suda, koju je on doneo kao rezultat presude Ustavnog suda u slučaju KI145/18. S tim u vezi, Sud prvo treba da podseti koji su bili zaključci Ustavnog suda u odnosu na navode podnositeljke zahteva kada je ocenjivao presudu Apelacionog suda u zahtevu KI145/18 u kojoj je našao povredu.
55. S tim u vezi Sud podseća da je u presudi KI 145/18, našao povredu člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLjP, fokusirajući se na princip ne-obrazložene

sudske odluke, iz razloga što je Apelacioni sud potvrdio presudu Osnovnog suda u Prištini-ogranak u Lipljanu C.br. 19/2015 od 11. novembra 2015. godine, a da pri tome on uopšte nije rešavao navod podnositeljke zahteva u vezi sa tvrdnjama „da je prvostepeni sud odstupio od svoje ranije sudske prakse kada je odlučio u slučajevima drugih porodica u identičnim okolnostima“.

56. Shodno tome, Ustavni Sud je u presudi KI145/18 zaključio da „navodi podnosilaca zahteva o nejednakom tretiranju od strane prvostepenog suda – bez obzira na odgovor koji bi se dao na ovaj navod (dakle, bez obzira na to da li bi ovaj navod bio prihvaćen kao opravdan ili bi bio odbijen kao neosnovan) bi bio dovoljan uslov ispunjenja propisanih uslova „saslušane stranke“ i odgovarajućeg sprovođenja pravde“ (stav 58 presude KI145/18).
57. Dakle imajući to u vidu, može se zaključiti da je obaveza Apelacionog suda u ponovljenom postupku bila, da pruži adekvatan odgovor kojim bi u suštinskom smislu objasnio i razjasnio „da li je Osnovni sud odstupio od svoje ranije sudske prakse kada je odlučio u slučajevima drugih porodica u identičnim okolnostima“.
58. Upravo s tim u vezi Sud će u konkretnom slučaju sagledati presudu Ac.br. 530/2016, Apelacionog suda koju je on doneo u ponovljenom postupku, kao bi utvrdio, da li je on prihvatio nalaze Ustavnog suda, i da li je pružio adekvatno obrazloženje koje bi ispunjavalo principe obrazložene sudske odluke.
59. Sud ponavlja, da je pravo na obrazloženu odluku garantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLjP i njegovom primenom, tumačeno od strane ESLjP u skladu sa njegovom sudskom praksom. Sud je na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava obavezan da tumači ljudska prava i osnovne slobode garantovane Ustavom u skladu sa sudskom praksom ESLjP. Shodno tome, što se tiče tumačenja tvrdnji o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLjP, Sud će se pozvati na sudsku praksu ESLjP.

Opšti principi o pravu na obrazloženu odluku koja je razvijena sudskom praksom ESLjP

60. Sud podseća da pravo na pravično suđenje uključuje pravo na obrazloženu odluku. ESLjP je ponovio da, prema ustanovljenoj sudskoj praksi koja odražava princip vezan za pravilno sprovođenje pravde, presude sudova i tribunala treba adekvatno da navedu razloge na kojima se zasnivaju (Vidi: slučajeve ESLjP *Tatishvili protiv Rusije*, predstavka br. 1509/02, presuda od 22. februara 2007. godine, stav 58; *Hiro Balani protiv Španije*, ESLjP, predstavka br. 18064/91, presuda od 9. decembra 1994. godine, stav 27; i *Higgins i drugi protiv Francuske*, ESLjP, predstavka br. 134/1996/753/952, presuda od 19. februara 1998. godine, stav 42).
61. Pored toga, dok je ESLjP takođe smatrao da vlasti uživaju značajnu slobodu u izboru odgovarajućih sredstava da obezbede da su njihovi pravosudni sistemi u skladu sa zahtevima iz člana 6. 1 EKLjP, njihovi sudovi treba „jasno da ukazu na osnove na kojima zasnivaju svoje odluke“ (vidi: slučaj ESLjP *Hadjianastassiou*

protiv Grčke, predstavka br. 12945/87, presuda od 16. decembra 1992. godine, stav 33).

62. Sudska praksa ESLJP naglašava da je osnovna funkcija obrazložene odluke da pokaže stranama da su saslušane. Pored toga, obrazložena odluka pruža strani mogućnost žalbe protiv nje i mogućnost da odluku razmatra apelaciono telo. Samo davanjem obrazložene odluke može postojati javni nadzor nad sprovođenjem pravde (Vidi: *mutatis mutandis*, slučaj ESLJP *Hirvisaari protiv Finske*, predstavka br. 49684/99, stav 30, 27. septembar 2001. godine, *Tatishvili protiv Rusije*, predstavka br. 1509/02, presuda od 22. februara 2007. godine, stav 58 i *Suominen protiv Finske*, ESLJP, predstavka br. 37801/97, presuda od 1. jula 2003. godine, stav 37).
63. Međutim, iako ESLJP tvrdi da član 6, stav 1 obavezuje sudove da daju razloge za svoje presude, on je takođe smatrao da se to ne može razumeti kao da zahteva detaljan odgovor na svaki argument (Vidi: slučaj ESLJP *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine, str. 61. *Higgins i drugi protiv Francuske*, predstavka br. 134/1996/753/952, presuda od 19. februara 1998. godine, stav 42).
64. Stepem u kojoj se ova dužnost za davanje razloga primenjuje može varirati u zavisnosti od prirode odluke i mora se odrediti u svetlu okolnosti slučaja (Vidi: slučajeve ESLJP *Garcia Ruiz protiv Španije*, predstavka br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. stav 29; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, stav 27 i *Higgins i drugi protiv Francuske*, *Ibidem*, stav 42).
65. Na primer, u odbacivanju žalbe žalbeni sud može u principu jednostavno potvrditi razloge za donošenje odluke nižeg suda (Vidi: slučajeve ESLJP *Garcia Ruiz protiv Španije* presuda od 21. januara 1999. godine, stav 26; i *Helle protiv Finske*, presuda od 19. decembra 1997. godine, §§ 59 i 60). Niži sud ili organ zauzvrat moraju dati razloge koji omogućavaju stranama da efikasno koriste bilo koje postojeće pravo žalbe (Slučaj ESLJP-a: *Hirvisaari protiv Finske*, predstavka br. 49684/99, presuda od 27. septembra 2001. godine, stav 30).
66. Međutim, ESLJP je takođe primetio da, iako domaći sud ima određenu slobodu ocene prilikom izbora argumenata u određenom slučaju i prihvatanju dokaza u prilog podnescima strana, domaći sud je obavezan da opravda svoje aktivnosti tako što će dati razloge za svoje odluke (Slučaj ESLJP *Suominen protiv Finske*, predstavka br. 37801/97, presuda od 1. jula 2003. godine, stav 36).
67. Stoga, budući da nije neophodno da se sud bavi svakom tačkom pokrenutom u argumentu (vidi i: *Van de Hurk protiv Holandije*, *Ibidem*, stav 61), glavni argumenti podnosilaca zahteva se moraju obraditi (Slučajevi ESLJP: *Buzescu protiv Rumunije*, predstavka br. 61302/00, presuda od 24. maja 2005. godine, stav 63; *Pronina protiv Ukrajine*, predstavka br. 63566/00, presuda od 18. jula 2006. godine, stav 25). Slično tome, davanje razloga za odluku koji nije dobar razlog u zakonu neće ispuniti uslove člana 6.

68. Na kraju, Sud se poziva i na svoju sudsku praksu gde utvrđuje da obrazloženje odluke treba da navede odnos između nalaza merituma i odražavanja kada se razmatra predloženi dokaz, s jedne strane, i pravne zaključke suda, s druge strane. Presuda suda će povrediti ustavni princip zabrane proizvoljnosti u odlučivanju ako dato obrazloženje ne sadrži utvrđene činjenice, zakonske odredbe i logičan odnos među njima (Ustavni sud, slučajevi: br. KI72/12, *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine, stav 61; i br. KI135/14, *IKK Classic*, presuda od 9. februara 2016. godine, stav 58).

Primena gore navedenih principa na ovaj slučaj

69. Podnositeljka zahteva tvrdi, da je i pored presude koju je Ustavni sud doneo u slučaju KI145/18, u kome je zaključio da postoji kršenja ljudskih prava, garantovanih Ustavom, Apelacioni sud u ponovljenom postupku je doneo novu presudu Ac.br. 530/2016, u kojoj ponovo nije na valjan način adresirao glavne nalaze Ustavnog suda. Konkretnije Apelacioni sud nije odgovorio na nalaze Ustavnog suda vezano za *“odstupanja iz prethodne sudske prakse u vezi sa odlučivanjem u istim činjeničnim i pravnim okolnostima u sličnim slučajevima”*.
70. Da bi Sud mogao da utvrdi osnovanost navoda podnositeljke zahteva, pre svega treba da podseti na suštinu svojih nalaza iz presude KI 145/18, a da posle toga analizira i odgovor Apelacionog suda iz dela presude Ac.br. 530/2016, koju je on doneo u ponovljenom postupku.
71. Shodno tome, Sud podseća na paragrafe 57 i 58 presude KI145/18, koji sadrže glavne nalaze suda u vezi sa suštinom povrede prava podnositeljke iz zahteva KI145/18.

“57. Sud ocenjuje da navod podnosioca zahteva, o nejednakom tretiranju pred sudovima, koji je pokrenut pred redovnim sudovima, je bio suštinski i potkrepljen materijalnim dokazima koji je pokrenuo pitanja iz člana 24. Ustava, odnosno pitanje nejednakosti stranaka pred zakonom. Odgovarajuće rešavanje pomenutog navoda od strane redovnih sudova osnažilo bi uverenje podnosilaca zahteva da su oni na odgovarajući način saslušani, u skladu sa zahtevima iz člana 31. Ustava i člana 6.1. Konvencije.

58. Da je Apelacioni sud rešavao suštinski navod podnosilaca zahteva o nejednakom tretiranju od strane prvostepenog suda - bez obzira na odgovor koji bi se dao na ovaj navod (dakle, bez obzira na to da li bi ovaj navod bio prihvaćen kao opravdan ili bi bio odbijen kao neosnovan) tada bi bio ispunjen uslov "saslušane stranke" i odgovarajućeg sprovođenja pravde”.

72. Iz navedenog paragrafa 57 presude KI145/18, očigledno je da je Sud našao da suština povrede proizilazi iz činjenice, što Apelacioni sud nije adresirao navod podnositeljke zahteva i pružio odgovor na žalbeni navod, a koji je bio; da je Osnovni sud odstupio od svoje ranije prakse u slučajevima sa istim pravnim i činjeničnim okolnostima, te da je u njenom slučaju doneo drugačiju presudu. Po mišljenju ovog suda, upravo taj žalbeni navod bio je suštinski i važan za

podnositeljku zahteva, a njegovo ne tretiranje od strane Apelacionog suda je bilo osnov za utvrđivanje povrede.

73. Shodno tome, obaveza Apelacionog suda u ponovljenom postupku je bila, da on detaljno sagleda i da pruži odgovor, da li je Osnovni sud u njenom slučaju odstupio od svoje ranije prakse kada je odlučivao u sličnim slučajevima.
74. Međutim da bi Sud ustanovio da li je Apelacioni sud u ponovljenom postupku uzeo u obzir nalaze Ustavnog suda iz presude KI145/18, on će u nastavku sagledati upravo deo obrazloženja presude Ac.br. 530/2016, Apelacionog suda koji je on doneo odgovarajući na nalaze Ustavnog suda iz presude KI 145/18.

„[...] presuda C.br. 164/2003, na kojoj su se tužioci pozvali kao odstupanje od ranije prakse, istina je da se radi o istim činjeničnim i pravnim okolnostima ali se ne može smatrati da ove radnje predstavljaju izvor prava, odnosno drugačije odlučivanje od ovih odluka, ne znači da ima odstupanja od sudske prakse. Takve odluke nisu gradili sudsku praksu za pitanje sticaja svojine putem održaja društvene svojine, ovo pošto ove odluke nisu prešle sve sudske instance, odnosno nisu prešle u Vrhovnom sudu. U Vrhovni sud nisu prešle pošto tužioci su odredili najnižu vrednost spornog objekta, što je predstavilo zakonsku prepreku da ovaj sud tretira ove slučajeve.

Sudska praksa indirektno se predstavlja kao izvor prava u slučajevima kada više sudske instance, na jedan duži vremenski period u istim ili sličnim slučajevima, donose iste odluke. U slučaju tužilaca ali i u drugim slučajevima o kojima se radi o sticanju svojine putem održaja društvene svojine, do sada nema nijedne odluke Vrhovnog suda što je odlučeno u njegovu korist. Vrhovni sud se na jasan način izrazio da sticaj putem održaja se ne može dobijati pravo vlasništva društvene svojine dok o zakonskim izmenama koja su izvršena 1996. godine, rok održaja o društvenoj svojini počinje da teče samo posle stupanja na snagu izmena 1996 . godine. osim ovoga, Vrhovni sud Kosova je taj koji ima zakonsku nadležnost da određuje principijelne stavove, donosi pravna uputstva za jedinstvenu primenu zakona od sudova na teritoriju Kosova a ne sudovi nižih instanci .

U ovom slučaju, Apelacioni sud ocenjuje da do sada, ne samo u slučaju tužioca već i o drugim slučajevima kada se traži svojina na osnovu sticaja putem održaja društvene imovine, je izraženo mišljenje u odlukama Vrhovnog suda da nad društvenoj imovini se ne može sticati pravo svojine putem sticaja održajem. U tim okolnostima rezultuje da odlučivanje na ovaj način ne predstavlja izmenu pravnog stava ili odstupanja iz dosadašnje sudske prakse već poštovanje odluka više sudske instance i pravnih normi koje regulišu pitanje sticanje putem održaja društvene svojine“.

75. Sud analizirajući nalaze iz presude KI145/18, sa sadržinom dela obrazloženja Apelacionog suda iz presude Ac.br. 530/2016, može da zaključi da obrazloženje Apelacionog suda po svojoj suštini ide u prilog navodu o odstupanju od prakse u pogledu sticanja prava putem održaja, što svakako Sud ne smatra manje bitnim. Međutim u datim okolnostima ono kao takvo nije od presudnog značaja u smislu otklanjanja identifikovanih povreda koje je Sud naveo u presudi KI

145/18. Ono što se u datom obrazloženju ne može videti jeste tretiranje glavnog nalaza Suda iz paragrafa 57 presude KI 145/18, u vezi sa donošenjem „*različitih odluka od strane Osnovog suda u sličnim činjeničnim i pravnim okolnostima*“.

76. Konkretnije, iz dela obrazloženja presude Apelacionog suda, može se nedvosmisleno zaključiti da se Apelacioni sud ni u ponovljenom postupku nije bavio glavnim žalbenim navodom podnosiocke zahteva, te samim tim nije ni pružio odgovor na njega, što konsekventno znači, da nije ni razmatrao nalaze suda iz presude KI 145/18.
77. Time, Sud smatra da je Apelacioni sud u presudi Ac.br. 530/2016, ponovo u potpunosti zanemario glavno pitanje na koje je trebao da pruži obrazloženje iako je ono bilo specifično, relevantno i važno za podnosioca zahteva. U datim okolnostima može se reći da ovakvo obrazloženje kao što je sastavljeno u novoj presudi, nije sastavljeno pre svega u skladu sa nalazima iz presude KI145/18, a samim tim ono kao takvo nije ni u skladu sa obavezama iz člana 6, stav 1 EKLJP u odnosu na pravo na obrazloženu sudske odluku (Vidi: slučaj ESLJP-a *Pronina protiv Ukrajine*, predstavka br. 63566/00, presuda od 18. jula 2006. godine, stav 25).
78. Šta više, sagledavajući samu suštinu obrazloženja presude Ac.br. 530/2016, Apelacionog suda u odnosu na nalaze Suda iz presude KI145/18, stiče se utisak, da Apelacionom sudu ili, nije bilo jasno u kome pravcu bi obrazloženje nove presude trebalo da ide u odnosu na nalaze Ustavnog suda, ili, da Ustavni sud u presudu KI 145/18 nije na dovoljno jasan način objasnio smernice koje bi Apelacioni sud trebao da prati.
79. Shodno tome, Sud će u ovoj presudi iskoristiti mogućnost da pojasni svoju nalaze iz prethodne presude KI145/18, i time dati mogućnost Apelacionom sudu da ih jasnije obrazloži u novoj presudi. U prilog tome, Sud dodaje, da obrazloženje Apelacionog suda u ponovljenom postupku treba da prati samu suštinu navoda podnosioca zahteva o pitanju koje se odnosi na „*odstupanja od prethodne sudske prakse Osnovnog suda u vezi sa odlučivanjem u istim činjeničnim i pravnim okolnostima u sličnim slučajevima*“.
80. Konkretnije, Apelacioni sud bi u ponovljenom postupku trebao da detaljnije elaboriraše nalaze suda po pitanju odstupanja Osnovnog suda od svoje ranije prakse, u sličnim činjeničnim i pravnim okolnostima, odnosno da pruži detaljnija obrazloženja po pitanju, **i)** da li je postojalo drugačije postupanje i odlučivanje Osnovnog suda u sličnim činjeničnim i pravnim okolnostima, **ii)** da li za takva odlučivanja, ako ga je bilo, postoji razumna opravdanja, **iii)** šta se takvim različitim odlukama, ukoliko su donošene od strane Osnovog suda želelo postići, **iv)** zbog čega se u slučaju podnositeljke zahteva, ako ga je bilo, Osnovi sud odstupilo od svoje prethodne sudske prakse.
81. Na osnovu svega izloženog, mora se zaključiti da presudom Ac.br.530/2016 Apelacioni sud nije ispunio uslov koji garantuju „pravično suđenje“ u skladu sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6, stav 1 EKLJP jer nedostaje obrazložena odluka u odnosu na nalaze suda u presudi KI145/18.

82. S tim u vezi, Sud ponavlja da se ovaj zaključak odnosi isključivo na osporenu presudu Ac.br.530/2016 Apelacionog suda, iz perspektive njenog nivoa obrazloženja koje se odnosi na bitne tvrdnje podnositeljke zahteva i ni na jedan način ne prejudicira ishod merituma slučaja.
83. Konačno, Sud smatra da u datim okolnostima nije potrebno da ispituje tvrdnje podnositeljke zahteva prema članu 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava, jer je Sud u po drugi put, utvrdio povredu člana 31. Ustava u vezi sa stavom 1, člana 6. EKLjP.

Zaključak

84. Sud utvrđuje da time što Apelacioni sud u drugoj presudi Ac.br.530/2016 od 10. decembra 2019. godine nije obradio nalaze Suda iz presude u slučaju br. KI145/18, na direktan način se povređuje pravo podnositeljke zahteva na pravično i nepristrasno suđenje koje je garantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6, stav 1 EKLjP. Kao posledica ove povrede, podnositeljki zahteva je uskraćeno pravo na obrazloženu odluku po drugi put.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilom 59 (1) Poslovnika, 20. januara 2022. godine, Jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6 [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- III. DA PROGLASI NIŠTAVIM presudu Ac.br.530/2016 Apelacionog suda od 10. decembra 2019. godine;
- IV. DA VRATI presudu Ac.br.530/2016 Apelacionog suda, od 10. decembra 2019. godine, na preispitivanje, u skladu sa presudom ovog Suda;
- V. DA NALOŽI Apelacionom sudu da u skladu sa pravilom 66 (5) Poslovnika obavesti Sud do 1. jula 2022 godine, o merama preduzetim za izvršenje presude Suda;
- VI. DA OSTANE posvećen pitanju, očekujući izvršenje tog naloga;
- VII. DA DOSTAVI ovu odluku stranama
- VIII. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IX. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac


Bajram Ljatić



Predsednica Ustavnog suda


Gresa Caka-Nimani